

קול התורה

באלעד

העלון לשבת קודש

פרשת מטות מסעי תשפ"ה

גליון מס' 1230

הדלקת נרות:

7:13

צאת השבת:

8:22

חזו"א:

8:28

ר"ת:

8:56

דבר המערכת

הרה"ג רבי דוד דרעי
ר"מ ישיבת "משכן אהרן"

מעניינא דיומא

דין הבדלה בת"ב שחל במוצש"ק

יש לברר את דין הבדלה בכל תשעה באב שחל ביום א', לחולים וכן קטנים שפטורים מהצום, שאוכלים רק למחרת

היום בשעה מסוימת, האם יבדילו במוצאי שבת או למחרת לפני אכילתם, וכן יש לברר מדוע חכמים לא תיקנו להבדיל ביום השבת לאחר פלג המנחה וכדפסק השו"ע בסימן רצ"ג ס"ג וכדין של מי שהיה אנוס.

והנה נחלקו הראשונים בכל ת"ב שחל במוצש"ק, האם חל חוב הבדלה גם בצאת הצום, שיטת הרמב"ן ומובא ברא"ש [בסוף מסכת תענית סימן מ'] שאין חוב הבדלה כלל וגם בצאת הצום. והביא ראיה מהא דאמרינן בברכות (לג.) שחוב הבדלה אינו חוב גמור, שרק כאשר העשירו תיקנו להבדיל על הכוס, וכאשר

היו עניים חזרו לתקן שיבדילו רק בתפילה, ובט"ב באב שחל במוצש"ק כל בני"ג בגדר של עניים מרודים ואין חובת הבדלה כלל וכלל. ומובא ברא"ש (שם) עוד ב' ראיות לדעת הרמב"ן א. מדין חגג שהיה מופקע ביום א' של חג מקרבן ראיה, שאין עליו חוב בשאר ימי החג כך גם בהבדלה שחלה בת"ב נדחה הרי הוא פטור לגמרי, ב. וכן מדין אונן במוצאי שבת וכההוא מעשה

דר' יהודה שלא הבדיל גם למחרת כיוון שהיה "מופקע" במוצש"ק [וכמבאר ברא"ש בברכות פ"ג, סי' ב' ודלא כהמהר"ם מרונבנורג ועיי"ש] ואין לו תשלומים [וכן שיטת הריטב"א בסוכה (נד:) בד"ה במוצאי ועיי"ש].

ומאידך שיטת הרא"ש (שם) פליג על הרמב"ן ונקט שחל חוב הבדלה, ושאינו דין חגג וכן אונן דחשיב שה"גברא" מופקע מהקרבן ומהבדלה וכדין שוטה, משא"כ בתשעה באב הגברא מחויב להבדיל, אלא ש"חזמן" הוא הגורם שלא יוכל להבדיל על היין ויחול חובת הבדלה.

ונפק"מ לדינא בין הנך קמאי האם חשיב "מופקע" מחיוב הבדלה. לגבי דין תשלומים מהבדלה של ת"ב שנדחה, ויש להקדים את דעות הראשונים בגדרי דין תשלומים בקידוש והבדלה בדין מי שהיה מופקע וכן שוגג ומזיד, דעת החת"ס [אוה"ס סי' י"ז] שדקדק בדעת השו"ע ששונו דין קידוש מהבדלה, שבקידוש השו"ע פסק בס' רע"א סעיף ח', שבין בשוגג ובין במזיד אם לא קידש, יקדש את נוסח הקידוש של הלילה ביום, ומאידך בהל' הבדלה סי' רצ"ט סעיף ו', נקט "שכח" ולא הבדיל שיבדיל עד ג' ימים, שרק בשוגג או אנוס חל דין תשלומים בהבדלה ולא במזיד, וכן דייק הכה"ח (שם). [ודלא כדעת המשנ"ב (שם) בס"ק ט"ו שנקט שגם במזיד בהבדלה יש דין תשלומים], וצ"ב מאי שנא קידוש מהבדלה לגבי תשלומים במזיד.

וביאר החת"ס (שם) שחלוקים מיסודם דין קידוש מהבדלה, שבקידוש קדושת השבת מתעצמת ומוסיפה והולכת בכל רגע ורגע של המשך השבת, ויש סיבת חוב מחודשת לקדש בכל רגע של השבת, והראיה שכבוד יום קודם לכבוד הלילה, וכן יש נהגים לברך על כוס יין בסעודה שלישית, וכן ע"פ הסוד

סעודה שלישית בגדר של רעווא דרעוויין ולכן בקידוש פסקינו שאפי' הזיד יש לו תשלומים, משא"כ בהבדלה

שחוב הבדלה במוצש"ק שהוא זמן הפרידה מהשבת ואין הקדושה מתעצמת אלא מתרחקת, ולכן רק אם "שכח" תיקנו חכמים ג' ימים להבדלה, אבל במזיד לא תיקנו. [ואע"פ שהגמ' בפסחים (קו.) הסתפקה אם יש תשלומים בקידוש ופשטה הגמ' מדין הבדלה, ומשמע שגדירה שוה, ועיי"ש שנדחק לבאר שבספק הגמ' סברה שגדר תשלומים של קידוש כהבדלה, ואח"כ שהביאה הגמ' את הברייתא של כבוד יום עדין מכבוד הלילה, הגמ' חזרה בה לחלק בין קידוש להבדלה, ועיי"ש].

אלא דתיקשי לביאורו מהא דפסק השו"ע ביו"ד סי' שמ"א סעיף ב' שאם היה אונן במוצש"ק מבדיל למחרת אחר הקבורה, וחזינו שאפי' שהיה מופקע במוצש"ק שהיה אונן כדיון שהיה מזיד, ובכ"ז יכול להבדיל למחרת וכדין קידוש ודלא כחילוקו של החת"ס, וצ"ב.

ויש ליישב עפמ"ש"כ הגרע"א בגליון השו"ע [סי' רצ"ט ס"ק ו'] שגם בהבדלה חלוק יום א' מיום ב' וג' של תשלומי ההבדלה, דכיון שהיום הולך אחר הלילה, חשיב שכל יום א' זמנו הוא וחשיב שכל הכ"ד שעות של יום א' מוגדרים כזמן יציאת השבת, ולכן פסק השו"ע שאם היה אונן במוצש"ק שמבדיל למחרת אחר הקבורה [ולדברי הגרע"א אם הזיד במוצש"ק גם הפוסקים דס"ל שאין דין תשלומים במזיד יודו ביום א' שיכול להבדיל כיוון שכל יום א' נחשב זמן יציאת השבת שהיום הולך אחר הלילה, וע"ע במש"כ שמחת מיכאל על השו"ע ח"א סי' ל"ג].

ונפק"מ לדינא בדברי הגרע"א לנידו"ד שחל ת"ב במוצש"ק שאותו חולה יכול להבדיל במשך כל יום א', וא"צ להבדיל דווקא מיד במוצש"ק אלא בזמן שאוכל וכמשנ"ל, אולם הכנה"ג והביאו הברכ"י בס' תקנ"ו אות ב', שמי שהותר לו לאכול בת"ב יבדיל תיכף במוצש"ק, וכ"פ השערי תשובה סי' תקנ"ו ס"ק א', ועיי"ש. וכן האור"צ [ח"ג, פכ"ט, ח'] ופסק (שם) שכל זה בחולה שיכול לאכול ולשתות לפחות מלא לוגמיו מהיין שמבדיל, אולם אם אינו יכול, יאכל ללא הבדלה [וע"ע באור"צ ח"ב פ"כ תשובה כ"ג].

ומאידך הכה"ח ס"ק ט' וכן המנח"י [ח"ח סי' ו'] פסקו שכל דברי השערי תשובה הוא רק בחולה שצריך לאכול מיד במוצש"ק, אולם אם אוכל למחרת צריך שיבדיל לפני שאוכל וכן נקטו רוב הפוסקים בס' המנהג.

אלא דאכתי תיקשי מה נשתנה דין הבדלה בת"ב שחל במוצש"ק, שאין נותנים לשתות לקטן או לילדת וכדין שאם חל מילה בת"ב וכדפסק השו"ע בס' תקנ"ט סעיף ז', ותיירץ המשנ"ב [בס' תקנ"ט ס"ק ל'], דשאני מילה בת"ב שאינו דבר קבוע ומצוי אין חשש שהתינוק

מי האיש החכם ויבין את זאת (ירמיה ט'). ובגדרים פ"א א': דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב: "ויאמר ה' על עוזבם את תורת", היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה, אמר ר' יהודה אמר רב לומר שאין מברכין בתורה תחילה, והשאלה נודעת: וכי על כך שביטלו ברכה, נחרבה ירושלים? ועוד קשה, הלא ביומא ט"ב אמרו חז"ל שהארץ אבדה על עוון ג' עבירות החמורות, ע"ז ג"ע ושפיכות דמים, א"כ כיצד תתישב הסתירה?

וכבר נודעו בזה דברי הר"ן בגדרים שם, ש"שלא בירכו בתורה תחילה" פירוש שלא החשיבו ולא ייקרו את התורה, עד שלא היתה ראוי בעיניהם לברכה. לפירוש הר"ן ז"ל עסקו הם בתורה, הלכו לשיעורי תורה ואף למדו דף גמרא. אך התורה לא היתה מושג חיים ורוח אפס. התורה לא היתה הדבר החשוב ביותר להם עלי אדמות, מהות החיים, אלא חלק ש"צריך ללמוד אותו כדי לצאת ידי חובה". התורה כולה אש ות"ח כולם אש, אש שחורה על גבי אש לבנה, היא היא רוח נשמתה של היהדות ושל העולם כולו, לומדי התורה ואברכי הכוללים הם הם כתר ותפארת היקום, ועל חוסר וחסרון הבנה מהותי שכזה אמר הקב"ה שחברה הארץ.

ומבאר רבי יצחק בלאזר זצ"ל שבני ישראל חטאו גם בג' עבירות החמורות כדאיתא ביומא שם, אך מדוע התורה שלמדו לא הגינה עליהם? משום שלא בירכו בתורה תחילה, מפני שלא ייקרו את התורה ואת מנחילי התורה. התורה מגינה על האדם גם מעונשי החטאים בעו"ז, דוקא כאשר לומד התורה מחשיב את התורה למרכז עולמו ולדבר הנאצל והחשוב ביותר עלי אדמות. אך אם התורה היא פרט שולי בחייו, למרות שהוא הוגה בה, הרי אין היא מגינה עליו מחטאיו ומהצרות האמורות להתרחש עליו. לפיכך אבדה הארץ, על חסרון החשבת וייקור התורה, חכמיה ולומדיה.

לעיתים נשמעים קולות רעים מקרב בעלי השקפה מעוותת, של "מאי אהנו לו רבנן" "ומדוע אנו צריכים לתמוך כ"כ בתורה ובלומדיה", ועוד כהנה טענות ומענות בתליית בוקי טריקי על הא ועל דא. עלינו לדעת כי על כך בדיוק אבדה הארץ, כי משום כך בדיוק נחרב בית-המקדש, על "שלא בירכו בתורה תחילה" ולא החשיבו למעלה ראש את התורה ולומדיה, לא ייקרו את תלמידי החכמים ומורי ההוראה, כאשר ישנם כאלו העושים זאת בכוחות מכוון, בכדי להתיר לעצמם דברים אחרים, שהרי אם "רבנן לא אהנו לן" מדוע צריכים לשמוע להנחיותיהם בענייני הדת וההלכה, וכמאמר הגמ' בסנהדרין (סד.) "לא עבדו עבודה זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא". כאשר אותם "שועלים קטנים מחבילים בכרמים" לא נחים לרגע משאיפותיהם ומעשייהם לעקירת הדת וההלכה. ועל זה אפשר להמשיך את הפסוק במגילת איכה "על זה היה דווה ליבנו על אלה חשכו עינינו על הר ציון ששמש שועלים היכלו בו", כאשר השועלים הקטנים המחבילים בכרמים' חושבים שענייני הדת וההלכה ייקבעו על פיהם, זהו החורבן הגדול ביותר, כי צריך לדעת לכבד ולשמוע בקול רבני וחכמי התורה שכל עיר ועיר וק"ו" שלא לפגוע בהם, כי זה מביא חורבן גדול ברוחניות וגשמיות ר"ל. ושארית ישראל לא יעשו עוולה.

ומה הוא אותו חיסרון שהשיב הפסוק, "לא הלכו בה" היינו שהדרך היא דרך שסופה אבדון. וכשם שהגיעה התורה לסוף דעתו של הבן סורר ומורה שסופו מלסטם את הבריות ועל כן נידון על שם סופו עד כדי עדיפות אובדנו על קיומו והרי הוא ידוע לפנינו כמי שעתידי לחטוא. כך יש לפרש כאן שהחכמים והנביאים חיפשו את הדבר שהוא הוא הדבר שגבלו עניין ודאי הוא אצל בוחן דעות שלא יהיה קיום והמשכיות אם לא יענישו כעת. ולזה לא מספיק חטא חמור ככל שהיה אלא רק דבר שמסכן את קיום האומה. ופירש להם הקב"ה בעצמו מה הוא הדבר החמור הזה, חוסר הערכה קטן לתורה שיביא למאסות התורה שהוא יביא בעתיד לעזיבה כללית של לימוד התורה, ועזיבת לימוד התורה היא עצמה עקירת הכל שאין ישראל אומה אלא בתורתה.

ולפעמים לא רק אנשים שאינם לומדים הרבה תורה חוטאים בחטא זה שאינם מעריכים את התורה ולומדיה, אלא לעיתים גם לומדי התורה בעצמם אינם מעריכים את עצמם ואת חבריהם כדבעי. הם לומדים, אפילו בהתמדה, אך אינם חשים ומרגישים מספיק שהלימוד הוא תכלית העולם וזה מחזיק את העולם ואת כל הישוב.

ויש לדעת שלומדי התורה ועוסקי התורה בטהרה בדרך ה' הם היהלום שבכתר ופנינת החן, ולא העושים את תורתנו הקדושה קרדום לחפור בה, ולא כל המתחזים למיניהם שאין בהם רוח וריח תורה ויר"ש כפי שיועדים כל לומדי התורה באמת. וכמבאר בארוכה בנפש החיים סוף שער ד' שמחורבן המקדש מוצאת השכינה את מנוחתה, כביכול, אך ורק בין התורה ועוסקי התורה בטהרה אשר מאז חורבן הבית מוציאה השכינה רק בהם, כאשר "אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה".

נחתק כולנו, גם לומדי התורה בקביעות וגם אלו שקובעים עיתים לתורה, בידיעה ובתחושה האמיתית שאין לנו זכות קיום לולי התורה, רבניה ומוריה, לומדיה ועמליה, ובכך נזכה בקרוב, בזאת השנה, לבנין בית מקדשנו ומשוח תפארתנו, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, במהרה במהרה בקרוב.

שבת שלום

דיני שבת חזון וכשחל בערב ת"ב

לבישת בגדים מכובסים בשבת

רחיצה בערב שבת חזון

(ט וכן) אסור ללבוש בגדים חדשים אף לכבוד שבת, ואפילו בירך עליהם שהחינו, מג"א ס"ק ו', דאסור אפילו בשבת, ומ"ב ס"ק ט' וס"מ מ"ה, וכה"פ ס"ק ט"ז, [והא"ר אוסר בגדים חדשים גם בשבת בין המצרים, והמ"ב בשעה"צ ס"ק תמה ע"ז, וראה מה שביארנו בסימן...]

ובנה"ל סעיף ו' ד"ה כלים חדשים כתב: ודע דכתונת אפילו חדשה מותר ללבוש בשבת חזון, וכמו לענין כיבוס דמותר לכבוד שבת. ולכאורה יש לחלק בין בגד מכובס לבגד חדש דחדשים חמירי טפי, ואולי הכונה כשאין לו בגד מכובס רק בגד חדש. ועיין באגרות משה אור"ח ח"ג סימן פ' שכתב, שכל זה כשאין לו בגד אחר, אבל אם יש לו בגד אחר מכובס אסור ללבוש כתונת חדשה אף למתירים ללבוש בגדי שבת ע"ש, ומשמע דבגד שאינו נחוץ כ"כ כמו הכתונת, אסור ללבוש חדשים אף כשאין לו אחר לכבוד שבת, וכן בגד חשוב חדש יהיה אסור ללבוש בשבת זו גם כשאין לו בגד אחר, ורק בכתונת חדשה התירו, והוא חידוש, וצ"ע למעשה, ובגד פשוט כמו גרביים אפשר דיש להקל ללבוש גם חדש. אם נצרך לזה. [ואפשר דלגר"א יהיה מותר ללבוש בשבת זו גם בגדים חדשים, ולא כמג"א בס"ק ו' דאוסר בגדים חדשים. וכמש"כ במ"ב ס"ק ט', אמנם נראה דגם לגר"א יש להחמיר בבגדים חדשים, דסו"ס יש בזה שמחה יתירה ואסור].

ביאור ענין אבילות שבת חזון והנהגה בשבת זו

(י) יש לבאר ענין אבילות בשבת חזון, בשנה ששבת הוא ערב ט"ב, [מלבד ט"ב שחל בשבת, שאז האבילות בשבת חמורה יותר]. שבת זו היא מיוחדת. מצד אחד מותר באכילה ושתייה ושמחה בשבת, כמש"כ בתענית (כ"ט) מעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו, ומצד שני יש בו כמה הגבלות, שבשבת אחר הצהרים יש כמה דינים שנוהגים בזה. ואין לנהוג בו אבילות בפרהסיא, ראה בשו"ע סימן...

והנה כל הימים קודם ט"ב יש בהם דין של ממעטים בשמחה, כולל בשבת עצמה שיש דין של ממעטין בשמחה, וביארנו דאין דין שמחה בשבת, וכן אסור בהיסח הדעת מהאבילות כמו שראינו בכביסה.

שבת חזון שחל בערב ט"ב

(יא) אין לנהוג בשבת זו מנהגי אבילות, [ודעת הב"י שאין לנהוג איסור בדברים שבציניעא, ראה סימן תקנ"ד סעיף י"ט], והרמ"א שם מחמיר בדברים של ציניעא, וכתב שם המ"ב דלפ"ז אסור גם לרחוץ ידיו בחמין, שכיון שאין יודעים אם רוחץ בצונן או בחמין, אי"ז נחשב פרהסיא, וכן תשמיש ות"ת [ונבאר לקמן בסק"ח וט' ענין ת"ת בשבת זו], אבל בצונן מותר לרחוץ, ומקורו בט"ז סק"ט שאסור לרחוץ ידיו בחמין שגם זה קרוי ציניעא, ראה כן בא"ר ס"ק כ', ומקור חיים סימן תקנ"ט, ס"ק י"ט.

(יב) וראה בסימן תקמ"ח במ"ב ס"ק ט"ז, לגבי הקובר מתו ברגל לא חלה עליו אבילות, שכתב בשו"ע שם סעיף ד', הני מילי דברים של פרהסיא אבל דברים שבציניעה נוהג, וכתב במ"ב, היינו רחיצה בחמין ותשמיש ות"ת נוהג אבילות ואסור, וכו', ולא כתב המ"ב אם אסור כל גופו או גם ידיו אסור כמש"כ כאן, ומסתבר שכתב אפילו לאסור על מקצת גופו, דכל גופו אסור גם בצונן, ומקורו מהט"ז ס"ק ט' ומקור חיים סעיף י"ט, וראה בספר המנהגים למהר"ם מרטנבורג עמ' ל"ג. ובנה"ל שלום סק"ו כתב שמהפוסקים לא לענין רחיצה, והביאו בכה"ח ס"ק פ"ו. והרחקות אין להחמיר בשבת, ומהר"ל דיסקין בשו"ת בקונטרס אות ס"ז החמיר לרמ"א גם בהרחקות, וראה במקור חיים כאן שמתיר, וצ"ב.

והמ"ב בס"ק ל"ט דהוי בשבת זו קובר מתו ברגל, שאסור בדברים שבציניעא, ועיין במ"ב ס"ק מ' שבליל טבילה בשבת זו, יש לזמור על המתירין וכו', ויש מחמירין וכו', וכתב דמשמע מביאור הגר"א דהוא מצד להלכה כרמ"א [שאין אבילות כלל בשבת זו], ויש לסמוך להקל עכ"פ בליל טבילה.

המשך א"ה בגליון הבא

(ו) נהגו בימינו כדעת הגר"א בסעיף א', שמותר להחליף את כל הבגדים ולהלביש בגדי שבת לכבוד שבת, ולובשים אז גם בגדים מכובסים, עיין בח"א כלל קל"ג ס"ק, וכ"כ המ"ב בס"ק ו', דכן נהגו בוילנא ע"פ הגר"א, ויש שמשנים בגד אחד, וכן הביא מהגר"י עמדין שצריך ללבוש בגדי שבת אפילו בשבת שחל בו ט"ב, ע"ש. וכן נהג החזו"א, דאף שהרמ"א בסעיף א' כתב דאין לובשים בגדי שבת כי אם הכתונת לבד, דהיינו מה שלובש משום זיעה, וכן בגדי פשתן, כמש"כ הרמ"א בסעיף ב', וכתב המ"ב בס"ק מ"ד דאסור ללבוש בשבת חזון, [ולא בשבת ראשונה של חודש אב, ע"ש בשעה"צ ס"ק מ"ו], דאע"ג שלבשן מכבר כמה שבתות עדיין גיהוצן ניכר והוי כחדשים, ואין חוששים מה נראה כאבילות בשבת בפרהסיא, [ואפשר דבמקום שבגדי שבת הם שונים לגמרי מבגדי חול, כמו הלובשים שטריימל וכיו"ב, גם לרמ"א יהיה מותר, דזה אבילות בפרהסיא, ועדיין צ"ב, ראה מש"כ לבאר הדבר בסימן ע"ד], וכו', והרבה אחרונים חלקו ע"ז, ועיין ברדב"ז בח"ב סימן תרצ"ג שכתב שלא נהגו יפה, שהרי אין אבילות בפרהסיא, ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו, וכ"כ היעב"ץ בסידור בשם אביו הח"צ.

ועיין במג"א ס"ק י"ד דאף שמותר לכבס לכבוד שבת וכו', נהגו איסור כיבוס וכו', מלבד אם אין לו כתונת לשבת ע"ש, ועיין במ"ב ס"ק ל"ב, ודעת הגר"א דבשבת לא גזרו אבילות כלל משום כבוד שבת, וכתב שם שהתירו כיבוס משום כבוד שבת, וע"ש דאפילו ט"ב שחל בשבת ונדחה שאין פורשין פרוכת של שבת, משום שכתבו ביצעו אמרתו, וזה לחומרא בעלמא, דסובר דאין להחמיר בזה בשבת, ולדעת הגר"א אין להחמיר שלא להחליף סדינים בשבת שכתב הט"ז בס"ק ד', והביאו המ"ב בס"ק ל"ג, ועיין במג"א ס"ק ג' בשם מהר"ל דאין מחליפים הטילת, וכ"כ הפרימ"ג א"א ס"ק ג', ונראה דזה כדעת הפוסקים הסוברים דגם בשבת יש להחמיר, רק שלא יהיה כאבילות בפרהסיא, אבל לגר"א אין להחמיר כלל בשבת, ובמ"ב הביא המנהג כגר"א להלביש בגדי שבת, וכן נוהגים כיום.

(ז) לובשים בגדי השבת סמוך לשבת, ולכתחילה לא יקדים להלבישם קודם פלג המנחה, כמו באבל, עיין בשו"ע סימן תקמ"ח סעיף י' שהביא שתי דיעות אם מותר לאבל לרחוץ קודם החג, דעה א' דאסור לרחוץ עד הלילה, ויש מתירים לרחוץ אחר תפילת המנחה סמוך לחשיכה, וכתב במ"ב ס"ק ל"ט דדוקא לרחוץ מותר אבל שאר דיני אבילות כגון ישיבה על הקרקע וחליצת נעליים נוהג עד שתחשך, ולכאורה ה"ה כאן באבילות על החורבן יש להלביש בגדי שבת סמוך לשבת ככל האפשר, מלבד האנשים הרגילים ללבוש בגדי שבת מוקדם יותר בכל ערב שבת, אפשר שיכולים להלביש מחצות היום, שאז לא קצת קדושת שבת, ויש סוברים שאין להלביש בגדי שבת רק סמוך לשבת. ובקונטרס קרא עלי מועד פ"ד הערה י"ח הביא מהגר"ש אלישיב זצ"ל, דמחצות היום אפשר להלביש בגדי שבת, וכן הביא בקובץ בית הלוי בשם הגר"ש ואזנר זצ"ל דמותר ללבשם אחר הרחיצה, בשעה שלובשים בכל ערב שבת ואפילו סמוך לחצות היום, ונראה שזה ליחידים שנהגו כ"פ לקבל שבת מוקדם, אמנם מי שאין דרכו בכ"פ אין להקל ללבוש בגדי שבת מוקדם כ"כ, אבל לפני הצהריים אין להלביש בגדי שבת, גם מי שנוסע מחוץ לעיר ומלביש אז בגדי שבת, שאי"ז נחשב עדיין ככבוד שבת.

(ח) וכן פורסים מפות ומגבות מכובסין לכבוד שבת, מג"א ס"ק ה' בשם המהר"ל, אך לא הותר להשתמש בכל הדברים המכובסים לגמרי כמו בכל שבת, אלא יש דברים שמחמירים בהם, עיין במג"א ס"ק ג' בשם מהר"ל דאין מחליפים הטילת, וכן אין מציעין סדינים מכובסים לשבת, מ"ב ס"ק ל"ג, בשם הט"ז ס"ק ד' בשם מהר"ל, ע"ש, ולפ"ז יש לאסור להלביש פיזמה מכובסת בשבת, וכיו"ב, דלדעת הרמ"א לכא' אין להחליף בגד מכובס לשבת, ומה שאנו מקילים לכבוד שבת אפשר שבפיג'מה שאינו יוצא עם זה בחוץ אסור להחליף לשבת, ויש שאמרו שמי שרגיל להחליף בכל שבת מותר, ולגר"א מותר בשבת כמש"כ.

(א) ערב שבת חזון, מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו, ולחפוף את הראש במים חמים מי שרגיל כן בכל ערב שבת, אבל לא יחפוף בסבון, מ"ב סימן תקנ"א ס"ק צ"ו, ובס"ק צ"ה כתב, דהנוהגים לטבול בכל ערב שבת ואין מבטלין הטבילה לפעמים משום טירדת עסקיו או מפני הקור, מותר להם לטבול גם בערב שבת זה. ונכון לרחוץ סמוך להדלקת הנרות, כמו בכל אבל, ראה בב"י בשם הפרינס, ובד"מ ס"ק ז', והלבוש בס"ק ט"ז, כמו בכל אבל, וכשקשה לו לרחוץ אז מותר לרחוץ מחצות היום, ראה ברמ"א סימן רס"ב סעיף ג' לגבי כל שבת, לרחוץ עצמו סמוך לערב, וכתב במ"ב בס"ק י"ב, דכשהוא הולך לבית מרחץ בודאי נכון להקדים עצמו כדי שלא יבוא לידי חילול שבת, וכו', וענין זה כתב בס"ק י"א לגבי נשים, ולכן יכול להקדים מחצות, ובדיעבד כשהוא טרוד וכיו"ב יכול לרחוץ כל היום, ראה בער"ה ש"ס סימן ר"ס ס"ק ו' דכל שעושה בע"ש ניכר שהוא לכבוד שבת. אמנם בערב שבת חזון שט"ב חל בשבת, נכון לרחוץ לכתחילה קודם חצות, ובדיעבד מותר גם אחר חצות, פרמ"ג ט"ז ס"ק ט"ז, הביאו בה"ל סעיף ט"ז ד"ה בחפיפת. ולקטנים שמתלכלכים אפשר לרחוץ לכתחילה אחר חצות. ומותר לטבול בצונן בער"ש אף שחל ט"ב בשבת, מ"ב סימן תקנ"א ס"ק צ"ה.

(ב) פועלים שמזיעים הרבה וכדומה, יכולים לרחוץ עם סבון במקומות שמזיעים בגוף, דאין זה רחיצה של תענוג, ראה שו"ת שבט הלוי ח"ח סימן קכ"ז, [וי"א שאם רוחץ עם סבון ירחוץ במים צוננים או פורשין ולא בחמין, ואם אפשר ירחוץ רק מפלג המנחה], ומותר לאדם להכניס עצמו למלאכה קשה אף שידוע שזה יאלץ אותו לרחוץ בסבון, ומותר לרוץ ולעשות התעמלות לצורך, אף שיצטרך להתרחץ אחר"כ.

קציצת ציפורנים

(ג) וכן מותר לקצוץ הצפורניים לכבוד השבת, ראה מ"ב ס"ק כ' והמנ"א מתיר לקצוץ ציפורנים כל השבוע, ראה בשעה"צ ס"ק כ"ז לגבי שבוע שחל בו ט"ב וראה מש"כ בסימן כ"ב שקודם שבת אין שבוע שחל בו ט"ב ולענין מצוה מותר בכל זמן.

שטיפת הבית

(ד) וכן מותר לשטוף את הרצפה עם חומרי ניקוי כראוי לכבוד שבת, [וכ"כ באורחות שרבינו ח"ב עמ' קל"ג בשם החזו"א]. ובימי חול מותר להדיח הריצפה לצורך נקיות, ובמקום שרגילים בזה כל יום, אפשר להקל לצורך נקיות, דהרי"ז כדברים המתלכלכים תדיר דמותר, וכ"ש במטבח וכיו"ב, או כשיש ילדים קטנים, או במוסד, וכן בבתי כנסת ובתי מדרש, וכיו"ב, ואף דיש אוסרים שיש בזה שמחה, אין להחמיר לצורך נקיות, דכיום זה מעשה פשוט ורגיל, אלא שלא יעשה שטיפה רק מה שצריך, ולא יבריק עם כל מיני חומרים שאיב"ז צורך, ובת"ב עצמו כתב בשו"ת שמלת חיים סימן רי"ח בשם הגר"ש מסאלנט זצ"ל, להדיח רק במקום המטונף.

צחצוח נעלים

(ה) וכן מותר לצחצח נעלים כרגיל לכבוד שבת, ואי"ז בכלל כיבוס. וכן נראה מדברי הרשב"א בתשובותיו ח"א סימן תק"ה, שנשאל בט' באב שחל להיות בשבת מהו בתה"מ, והשיב הרשב"א נראה לי שאין נוהג בו שום אבילות, דהא אמרינן מעלה על שולחנו כסעודת שלמה בשעתו דאבילות ישנה שאין, וכ"ש דלגמרי עקרוה מתשיעי ואוקמה בעשירי, ומעיקרא היה ראוי לקבוע בעשירי. והיינו דבאותה שנה ראוי לקבוע בעשירי בעצמו, כיון שא"א לעשות בתשיעי, ואי"ז רק השלמה לתשיעי, ונראה דגם לרמ"א שמחמיר בדברים שבציניעא בשבת, אין הכרח שהתענית ב' היא תשלומין, אלא דסו"ס ראוי לאסור בט"ב עצמו דברים שבציניעא.

וצחצוח נעלים שלא לכבוד שבת יש אחרונים שהחמירו בזה, ראה שו"ת שלמת חיים ח"ד ס' ד' ובמועדים וזמנים (ח"ה סי' של"ח), ובאגרות משה ח"ג סי' פ' אסור רק כשמשחיר את הנעלים ומבריקם, אבל להשחירם בלא הברקה מותר, ואם מלוכלך מותר לנקותם, ולצחצחם לשבת.

להולדת הבן

הרב אלחנן הראל ומש'

הרב עידו עסיס ומש'

הרב גלעד שלמה רוזם ומש'
השלום זכר יתקיים אי"ה ברח"ו רבי
יחודה הנשיא 88 (עד השעה 24:30)

הרב יוסף שטרנפלד ומש'
השלום זכר יתקיים אי"ה
ברחוב הלל 34 (עד השעה 23:30)

להולדת הבן-הנכד

הרב דוד גולדפרד ומש'
וחמיו הרב אברהם סדובסקי ומש'
השלום זכר יתקיים אי"ה ברח"חניכי
הישיבות רשב"י, חברית תתקיים אי"ה
בש"ק במקום הנ"ל השעה 10:45

להולדת הבת-הנכדה

הרב אבידור לאופר ומש'
וחמיו הרב נתן הגר ומש'

בהכנסו לנועם עול תו"מ

הרב אריה טאוב ומש'
ובנם הבח"ו שלמה אפרים שיחי'
הסבא הרב נחום טאוב ומש'

באירוסיו הבן

הרב בצלאל וייס ומש'
ובנם החתן אהרן שיחי'

באירוסיו הבת

הרב יאיר מילר ומש'

המנחה ולמעלה, ויש ליישב דכיון שחכמים קבעו שזמן ההבדלה הוא ג' ימים לאחר השבת ולא
אוכלים רק במוצאי הצום א"כ זהו זמנו. ולהבדיל בשבת עצמה היו בדיעבד יותר גדול שצריך לומר
המבדיל בין קודש לחול בעיצומה של השבת.

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף.... וידבר משה... החלצו מאתכם...

לתת נקמת ה' (ל"א, ב-ג')

אף על פי ששמע שמיתתו תלויה בדבר, עשה בשמחה ולא איחר (רש"י).
דקדק משה באומרו "נקמת ה'", הגם שהקב"ה אמר לו: "נקום נקמת בני ישראל".

הנה בנקמת מדין היו שתי בחינות: האחת - שגרמו למותם של כ"ד אלפים מישראל, וזו היתה "נקמת בני ישראל". השניה - שהחטיאו את בני ישראל, וזו היתה "נקמת ה'".

והנה כששמעו בני ישראל ציווי הקב"ה לנקום "נקמת בני ישראל", סרבו לצאת, מאחר שמיתת משה רבינו תלויה בזה ושקול היה משה בעיניהם ככל ישראל.

על כן אמר להם משה רבינו, כי מאחר שזוהי "נקמת ה'", אין להם להתעכב עבור חיי בשר ודם, אלא "החלצו מאתכם". (מלבי"ם)

אך את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הברזל... תעבירו במים (ל"א, כ"ב-כ"ג)

שמעון בן שטח תיקן בתי ספר לתינוקות וטומאה ישנה לכלי מתכות (ירושלמי כתובות פ"ח).

מה ענין טומאה ישנה בכלי מתכות לבתי ספר לתינוקות שתיקן רבי שמעון בן שטח.

אלא דין הוא, שאם נגעה טומאה בכלי מתכות, הריהי חוזרת וניעורה, ואף אם בינתיים נשבר הכלי, מכל מקום הטומאה לא פרחת ולא בטלה, עוד היא אחוזה בשברים, כי כוח

פרשת השבוע

הזהומה הראשונה עדיין לא סר ממנה.

למדים אנו מכאן את הכוח העצום שביסוד הראשון. לכן, רבי שמעון בן שטח, שידע רז זה, וגילה אותו בהלכה זו, הוא שהרגיש צורך הכרחי לתקן בתי ספר לתינוקות, כדי להרגילם במצוותות לחנוך תורתי טהור. (רבי מאיר שפירא מלובלין)

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן (ל"א, א')

ידוע הדבר כי אילו היו בני ישראל יוצאים ממצרים ברצונם הטוב, לא היו מתגלגלים עליהם כל המאורעות ולא היו מתעכבים בדרך. אבל בגלל שציאתם היתה לאחר "ויגרשום מצרים", היינו שהציאה ממצרים לא היתה ברצונם השלם אלא בכפייה תמיד התלוננו על כך ואמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה", לכן התעכבו בדרך זמן כה רב.

זהו שאמר הכתוב: "אלה מסעי בני ישראל", ואם ברצונך לדעת מהו הגורם למסעות אלו, הרי זה בגלל "אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן". כיון שיצאו "ביד", היינו בעל כרחם ובדן חזקה, על כך נתעכבו בדרכם במסעות כה רבים. (כתב סופר)

ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר ההר (ל"א, ג')

לשם מה צריכה היתה התורה לציין את מקום מותו של אהרן "בהר ההר".

נושאים בהלכה המשך מעמוד 4

לקלוף, אך פרט לזה בכל בית שלא נעשה סידור בהיתר בלי

שיור אמה על אמה צריך לקלוף אמה על אמה ואף הקונה בית צריך לקלוף למרות שהוא לא עשה איסור דהרי קנה מסייד מ"מ יש דין ב"בית" שיהיה בו שיור אמה על אמה וכיון שלא נעשה בהיתר יש את התקנה של שיור וצריך לקלוף אמה על אמה, ולפי הר"א מלוניל ועוד ס"ל שאין דין ב"בית" אלא דין ב"גברא" כשמסייד צריך לשייר אמה על אמה ומ"מ אם לא שייר כיון שעשה איסור תיקנו שצריך לקלוף. אך באופן שלקח חצר מחבירו אף שחבירו עשה איסור מ"מ כיון שהוא לא עשה איסור אין לו דין שיור שהרי אינו מסייד עכשיו. וכן משמע בארחות חיים שכ' שצריך אדם בכל שמחותיו אבילות ירושלים, ולכא' המגורים בבית הם לא שמחה אלא צ"ל שסידור הבית הוא שמחה ולכן בשעת הסידור צריך לשייר אמה על אמה וכמו שבסעודה צריך לשייר מקום ריק. אבל הלוקח בית מסייד א"צ לקלוף כיון דעכשיו אין כאן זמן שמחה של סידור ע"כ לא נתקן שיור אמה על אמה. ונ"מ בין הדעות האם לאחר ששייר אמה על אמה בלי סידור יכול לכסות בארון את המקום המשייר דאם זה דין בבית שיירא זה לחורבן מסתבר שאם כיסה לא מוהיל אך אם זה דין ב"גברא" שבשעת שמחה כסד את ביתו משייר אמה על אמה יתכן לומר דאף אם יכסה אח"כ את השיור בארון לא ביטל את התקנה של שיור.

והנה לגבי שוכר לכא' לפי תוס' אם המשכיר היה צריך לשייר אמה על אמה א"כ השוכר לכא' ג"כ מחוייב לקלוף כיון שיש דין שאדם יגור בבית שיש בו זכר לחורבן שיזכור כל הזמן כשיצא ונכנס, אך לפי הר"א מלוניל ועוד שהוא דין בגברא כסד את ביתו ישייר ואם לא שייר קנסו אותו לקלוף א"כ בשוכר כיון שלא עשה איסור א"צ לשייר-לקלוף, ובאמת בפמ"ג בא"ס ק"ד כ' הדשוכר מעכ"ם א"צ לקלוף אלא כשהוא מסייד צריך לשייר אמה על אמה, לכא' מנבאר דבריו דדין שיור אמה על אמה הוא גם אצל השוכר אלא שאם שוכר מעכ"ם י"ל דנעשה בהיתר לכן א"צ לקלוף אלא כשיסייד בעצמו, ולפי"ד בשוכר מישראל כשנעשה באיסור לכא' צריך השוכר לקלוף ולכא' את המשכיר א"א לחייב

ונראה שבאה התורה לרמז על מאמר חז"ל על הפסוק "את מספר ימיך אמלא" (שמות כג)- מלמד שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש (סוטה יג.). והיינו שהקב"ה משלים את ימיהם משעה לשעה.

כלומר, משה רבינו אשר נולד ב' אדר, נפטר ב' אדר, אף על פי שנישלמו מאה עשרים שנותיו ב' אדר. זאת כיון שהקב"ה מחשב שעות, ובאותה שעה שנולד ב' אדר, השלים הקב"ה את שנותיו ובה בשעה נפטר.

על כן גם אהרן, בשעה שהיה "בהר ההר", מקום מיתתו, מלאו בדיוק מאה עשרים ושלוש שנותיו, ומעת לעת.

(פנים יפות לבעל ההפלאה)

והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבותיכם (ל"א, כ"ט)

גם היום, שאנו בגלות בעוה"ר, ואין לנו בית דין ולא ערי מקלט, מכל מקום מי שחייב גלות, מטלטלו הקב"ה ממקום למקום, כדי שיגלה על עונו, כשם שהיה חייב לגלות בעת שישבו ישראל על אדמתם ובית דין עמד על מכונו. כדברי חז"ל (כתובות ל): "אף שארבע מיתות בטלו, דין ארבע מיתות לא בטל".

על כך באה התורה ואמרה, אל תחשבו שדין זה של גלות נוהג רק בעת שישראל יושבים על אדמתם, אלא "והיו אלה לכם לחקת משפט לדורותכם", היינו- בכל הדורות ובכל הזמנים מנהג עונש גלות.

(רבי שלמה קלוגר, אמרי שפר)

כיון שאינו גר שם וכל ענין הקילוף שיהיה לו זכר לחורבן כשיראה את המקום מקולף וכאן אינו רואה ואף עשה שלא כדין מ"מ כל עוד שאינו עובר שם ואינו רואה מה יועיל הקילוף ודוחק לומר דהוא קנס בסתם אף ללא שרואה. ובספר מגדל השן סי' ס"א כתב ח"ו: "דהמשכיר רשאי לעשות לכתחילה בנין נאה כיון שאינו עושה לצורך עצמו רק לצורך ריוח ממון והוא ענין משא ומתן שרשאי לייפות כדי שיקפצו עליו קונים וממילא השוכר רשאי לישב בו", עכ"ל. ובשו"ת דברי יהושע ח"ב סי' ע"ג מכריע שהמשכיר שבונה בית ע"מ להשכיר אינו צריך לשייר אמה על אמה ונ"מ לענין השוכר מכריע שצריך לקלוף אמה על אמה.

ובס' דינים והנהגות למרן החזו"א פ"כ אות י"ד כ' שמענו שאמר דגם בדירה שכורה צריך להשאיר זכר לחורבן. ובס' אשרי האיש אור"ח פ' ע"ג ס"א [עמ' תצ"ד] כ' חייב השוכר לקלף אך אם המשכיר מקפיד שלא לקלף או שמחייבו בגין כך לצבוע את הבית כשיצא ממנו לא מטרחנין לקלוף כיון שהוא לא עשה איסור. ובשו"ת אגרות משה אור"ח ח"ג סי' פ"ו מסיק דהשוכר והמשכיר אין חייבים לקלוף

ויל"ע דאם נעשה באיסור כיצד השוכר יכול לדור שם וא"צ לקלוף במקום שיש טרחא, וצ"ל כמש"כ בתשובות והנהגות להגר"מ שטרנבוך סי' ס"ו קכ"ו דבאמת מעיקר הדין החיוב הוא רק שיור אמה על אמה בשעה שמסייד ומכיון שהשוכר לא סייד [אף שהסידור נעשה לפני כן ע"י אחר באיסור] אין עליו חיוב מעקר הדין ומ"מ יש בזה מצוה שיהיה זכר לחורבן וע"כ לכתחילה ראוי שיעשה אך אם יש טרחא גדולה כגון שיצטרך לתקן את הטרחיהו.

ובנידון דידן, אם הקיר שמעל הפתח או מול הפתח הוא קיר חדש שבנה המשכיר עכשיו ע"מ להשכירו יש מקום גדול להקל שא"צ לשייר אמה על אמה וכמש"כ במגדל השן ובדבר יהושע והסכים עמם האג"מ מסביר וא"כ אף השוכר א"צ לקלוף כיון שנעשה בהיתר. אך אם הקיר שכנגד הפתח אינו קיר חדש אלא קיר מסייד שהיה חלק מהדירה הישנה וכשנבנה וסייד קיר זה לא היה צריך לשייר כיון ששכר כנגד הפתח א"כ בנאו וסיידו נעשה לפני כן ע"י אחר באיסור ח"י האחרונים [המגדל השן וכו'] פטור השוכר מלקלוף כיון שנעשה בהיתר.

מעניינא דיומא המשך מעמוד 1

יתרגל לשנות, משא"כ בהבדלה של ת"ב שנדחה שהוא קבוע בכל ג' או ד' שנים ככה"ג יש חשש שמא יבוא להתרגל.

ועוד יש להקשות מדוע חכמים לא תיקנו להבדיל בכל ת"ב שחל במוצש"ק ביום השבת לאחר פלג המנחה, וכדפסק השו"ע סי' רצ"ג ס"ג שמי שהוא אנוס יכול להבדיל מפלג

המנחה ולמעלה, ויש ליישב דכיון שחכמים קבעו שזמן ההבדלה הוא ג' ימים לאחר השבת ולא אוכלים רק במוצאי הצום א"כ זהו זמנו. ולהבדיל בשבת עצמה היו בדיעבד יותר גדול שצריך לומר המבדיל בין קודש לחול בעיצומה של השבת.

ולגבי קטנים נחלקו הפוסקים האם מותרים לאכול בלי הבדלה, שיטת המהר"ל דיסקין [ח"ה סי' ע"ה] וגם הדברי יציב אור"ח [ח"ב סי' רמ"ג] וכן האור"ח [ח"ג פרק כ"ט, ח'] פסקו שצריכים להבדיל ולא שייר את הטעם דלאטא לא למיסרך כיון שיאמרו להם שהבדלה היתה בקטנותם לצורך היתר אכילה. ומאידך דעת הגרי"ש אלישיב [שו"ת רבבת אפרים ח"ג שע"א] וכן הגר"ח קנייבסקי בקובץ תשובות [ח"א סי' נ"ז] שאינם צריכים להבדיל. ולגבי אשה מעוברת מניקה או חולה פסקו הגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ (קרא עלי מועד פ"ו הערה י"ט) וכן האור"ח צ" (שם) שתבדיל לעצמה. ולדעת השו"ע על יין ולדעת הרמ"א על חמור מדינה.

והעולה לן א. מחלוקת הרמב"ן והרשב"א בת"ב שחל במוצש"ק, האם אין חיוב הבדלה גם בצאת הצום, ונחלקו אחר גדר "מופקע" רק דהוי הפקעה על ה"גברא" או גם מצד ה"זמן". ב. השו"ע פסק שבקידוש יש דין תשלומים אפי' במזיד ואומר את נוסח הקידוש של הלילה ביום, ובהבדלה אם שגג או נאנס לכ"ע יש תשלומים כל ג' ימים, ובמזיד לדעת המשנ"ב סי' רצ"ט ס"ק ט"ו יש דין תשלומים. ולחת"ס [אור"ח סי' י"ז] והכה"ח (שם) ס"ל שאין דין תשלומים, וכמש"כ החילוק בין גדר תשלומים של קידוש להבדלה. ג. דעת הגרע"א שבהבדלה שונה יום א' מיום ב' וג', מדין שהיום הולך אחר הלילה וחשיב שכל הכ"ד שעות הם זמן יציאת השבת ורשאי להבדיל לכ"ע גם אם הזיד או שהיה מופקע. ד. רוב הפוסקים צדדו שהחולה יבדיל לפני האכילה ולא במוצש"ק אא"כ צריך לאכול מיד במוצש"ק ומאידך האור"ח צ" (שם) פסק שבכל אופן יבדילו במוצש"ק קטנים שהגיעו לחינוך נחלקו הפוסקים אם יאכלו ללא הבדלה דעת המהר"ל דיסקין, הדברי יציב והאור"ח צ" שידילו ומאידך הגרי"ש אלישיב והגר"ח קנייבסקי פסקו א"צ להבדיל. ולגבי אשה מעוברת מניקה וחולה פסקו הגרי"ש אלישיב, הגר"נ קרליץ והאור"ח צ" שחייבת להבדיל ו. אין מבדילים ומטעמים לקטן בת"ב שחל במוצש"ק כדיון מילה, וכן אין מבדילים בשבת עצמה מפלג המנחה כדיון אנוס וכמשנ"ל בביאור החילוקים.

לע"נ אמי מורתי שמחה בת אסתר ע"ה - נלב"ע ר"ח אב

נושאים בהלכה

המזכיר: נועד לעמוד את לב חזקתנו בלבד ולא לפסוק חלכה למעשה

הרה"ג רבי יעקב הכהן פולק

מורה הוראה בד"צ אלעד

בענין חיוב שיעור אמה על אמה בשוכר בית

אדם שבנה קיר באמצע ביתו ופתח פתח נוסף והשכיר חדר זה לאחר, יש לדון האם יש חיוב לקלוף את הקיר בשיעור אמה על אמה, ואת"ל שיש חיוב האם השוכר מחוייב בזה או המשכיר. ומקור ענין שיעור אמה על אמה הוא בגמ' ב"ב ס': "אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה א"ל חסדא כנגד הפתח". וטעם הדבר ביאר במ"ב ריש סי' תק"ס שבכל דבר שמחה צריך לעשות בו דבר זכר לחורבן הבית וכמו ההלכות הנוספות המוזכרות בדרייתא בעושה סעודה צריך לחסר בה דבר מועט, וכשנאשה מתקשטת לא תשים עליה כל התכשיטין וליתן אפר מקלה בראש חתן בכל ענינים אלו הוא שצריך למעט בשעת שמחה.

ומלשון הלבוש ריש סי' תק"ס משמע מדברי שיש דין שתמיד יהיה בבית זכר לחורבן, ומבואר שאם ידוע שלא עשה בהיתר צריך לקלוף, וכן פסק במג"א סי' תק"ס סק"ד וז"ל: "אבל אם יודע שנעשה באיסור חייב לקלוף", עכ"ל. אולם בארחת חיים לר"א מלוניל הל' תשעה באב אות י"ג מבואר שכל הדין הוא שיעור בשעה שמסיד אבל אם כבר קנה מסויד א"צ לקלוף.

הרמב"ם בפ"ה מהל' תענית הל' י"ב כ' אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד והלוקח חצר מסוידת ומכירתה ה"ז בחזקתה ואין מחייבין אותו לקלוף הכתלים. בפשוט משמע ברמב"ם שזה דין רק כשסד צריך לשייר אך אם קנה בית מסויד א"צ לקלוף ולא דוקא מפני סד בהיתר. וכן מבואר בשו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תר"מ "עוד שאלת קנה בית ולא היה בה שיעור כנגד הפתח כדינו צריך לקלוף אמה או לא דלמא הא דתניא לקח חצר מסוידת וכו' הרי היא בחזקתה משום דלא מטרחינן ליה לקלוף כל הכתלים אבל אמה קולף".

משמע שספיקו הוא בקונה מישראל שהיה צריך לשייר שחר כתב שלא היה שיעור כנגד הפתח כדינו ואי נמצא שקנה מהגוי א"כ לא היה דין לשייר. ומשיב הרדב"ז ח"ב: "אבל כד מעיינת בה שפיר תשכח דלאו הכי דתקנתא דרבנן בעלמא ולא הלכו בדבר להחמיר אלא להקל תדע דהא מסיים בהך ברייתא ואם לקח חצר וכו' הרי היא בחזקתה הא תינח היכא דהוי בנין ישן דאיכא למימר בהיתר נבנה קודם חורבן הבית אבל היכא דהבנין חדש דפשיטא לן דנבנה באיסור אמאי מוקמי לה אחזקתה אלא משום דאמרין כיון דזה הקונה לא עבד איסורא אזלינן בה לקולא ושבקין לה אחזקתה. והיינו דלא תני בה תקנתא דעדיפא מינה קאמר דשבקין אחזקתה בלא תיקון כלל... ולענין השאלה השנית הדבר ברור אצלי כיון דלא

עבד איסורא לא מטרחינן ליה כלל ומה שכתב לקלוף הכתלים לאו דוקא אלא מוקמינן ליה אחזקתה ועיקר הדבר שלא הלכו להחמיר אלא להקל". עכ"ל. מבואר ברדב"ז שבאדם שלא שייר כשנבנה וסיד כיון דעבד איסורא צריך לקלוף אמה על אמה, אך בקונה מישראל אף שהישראל המוכר עשה איסור מ"מ כיון שהקונה לא עשה איסור לא הטרחינו רבנן וא"צ לקלוף כלל. ודבריו בשיטת הרמב"ם כמו שהזכיר קודם בדבריו "וזהו שכתב הרב לעולם" וכוונתו לרמב"ם שהחזיר בדבריו לשון זה, וכן הלשון "לקלוף הכתלים" הוזכר ברמב"ם, וע"ז כ' הרדב"ז דמש"כ הרמב"ם אין מחייבין אותו לקלוף הכתלים לאו דוקא אלא א"צ לקלוף כלל אפילו אמה על אמה. וכן למד מהרש"ם מברענאן בס' דעת תורה בדברי הרדב"ז ש"כ שם בס' תק"ס ס"ב ח"ב: "אבל הרדב"ז הנ"ל כתב דהקונה בית מסויד ומכור כיון דלא עבד איסורא א"צ לקלוף כלל אפילו אמה על אמה שלא הלכו בזה להחמיר אלא להקל ונראה מלשנו דגם בקונה מישראל שעשה באיסור א"צ לקלוף כיון דאיהו לא עבד איסורא ודלא כהב"ח ומג"א וצ"ע.

ואף שכל הרדב"ז לא כתוב שא"צ לקלוף אמה על אמה ע"כ מוכח מתו"ד כן, א' דשאלתו השניה אם צריך לקלוף אמה על אמה או לא דהיינו שכל הספק אם צריך לקלוף אמה על אמה. לבני הקונה חצר הרי היא בחזקתה כ' "דשבקין אחזקתה בלא תיקון כלל". ג' מש"כ ולענין השאלה השנית "כיון דלא עבד איסורא לא מטרחינן ליה כלל. וכן משמע בכלבו סי' ס"ב ש"כ" אבל הלוקח בית מסויד לא הצריכו לפחות בה זה". וכן משמע בכפתור ופרח פ"ג ד"ה גריסין סוף פ' חזקת הבתים "אבל מי שלוקח בית שהוא מסויד כולו... אין עליו שיעור ממנו כדי שיקיים מצוות שיעור אמה על אמה". משמע מדבריהם שלא דוקא בקנאה מגוי או מישראל שעשה בהיתר אלא כל לוקח אינו מחוייב.

העולה מהנ"ל: דנח' הראשונים והפ' בבבא דין הלוקח חצר הרי זו בחזקתה לדעת התוס' ה"ז בחזקתה שנעשה בהיתר, אבל אם ידוע שנעשה באיסור צריך הלוקח לקלוף אמה על אמה, וכך פסק במג"א. לדעת הר"א מלוניל הלוקח חצר א"צ לקלוף ולא דוקא כשנעשה בהיתר כיון דאין דין לקלוף אלא לשייר וכן משמע ברמב"ם, וכן פסק הכלבו וכפפתור ופרח ב"ז.

ונראה שסיד המז' היא מה גדר דין שיעור אמה על אמה, לפי התוס' יש דין בבית שהיה ניכר בו זכר לחורבן שלא יהיה בשלימות, אמנם יוצא מן הכלל באופן שנעשה בהיתר שלא היה צריך שיעור אמה על אמה לא נאמר הדין

המשך בעמוד 3

זמני הלכה למעשה אופק אלעד

בעריכת הרה"ג ר' י' זילבר זצ"ל

נה"ח מישורי	נה"ח הנראה	סוזק"ש מג"א	סוזק"ש הגר"א	שקיעת החמה
שבת	5:52	5:58	8:26	9:18
יום א'	5:53	5:59	8:26	9:18
יום ב'	5:53	6:00	8:27	9:18
יום ג'	5:54	6:00	8:27	9:19
יום ד'	5:55	6:01	8:28	9:19
יום ה'	5:55	6:02	8:28	9:19
יום ו'	5:56	6:03	8:29	9:19
שבת	5:57	6:03	8:29	9:20

בית דין צדק - אלעד

בית הוראה - בי"ד לעניני ממונות -
כשרות - עירובין - קופת העיר מתן
בסתר - רישום נישואין - ענין רפואי

הגאון רבי שלמה זלמן גרוסמן שליט"א
המרכז: ר' טרפון אלעד 48900 טלפון: 9369453 פקס: 9369453

חודעה חשובה

הננו להודיע כי בתשעת הימים הידועים שנינו בחנויות כדלהלן:

'הטשולנט של דודי', 'מטעמת', 'קסטנובים'

הטשולנט הינו פרוחה.

(אצל דודי תינתן אפשרות לתוספת בשר לנהגים שאפשר)

ולס קיטרינג - יהיה סיר מיוחד של טשולנט פרוחה, וסיר

נפרד לנהגים כשיטות שאפשר לאכול בשר.

פלאפל יהלום - בחזקת פרוחה למעט מחלקה נפרדת

בשרי לנהגים כשיטות שאפשר לאכול בשרי בימים אלו.

מחלקת הכשרות

ביהכ"נ שכ' "דגל התורה"

הננו שמחים להודיע כי ביום ש"ק בשעה 6:00 אחה"צ

ישא דברים דברים מעניינים ויומא המגיד משייט

הרה"ג רבי ישראל מלפון שושן שליט"א

צבור שוחרי תורה ומוסר מוזמן

תפילת מנחה בשעה 6:53

קופת העיר מתן בסתר

בנישואות המזרחי דאמרא הגרש"ז גרוסמן שליט"א

אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה

בלב מלא שמחה נשגר ברכת טנא מלא ברכה לידידנו היקר

המשים לילות כימים לטובת ולרווחת חושבי עירנו

מנהל קופת העיר אלעד

הרב יאיר מילר ומשפ' שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסית הבת תחיל

יהא רעווא מן שמאי שהיה הבית בנין עדי עד וזכור לרוות

רוב נחת דקד' מכל יו"ח מתוך אושר ורוב ברכה כל הימים

ביהכ"נ חניכי הישיבות רשב"י (רשב"י 18)

הננו להודיע כי בין קבלת שבת למעריב ישא דברים

הרה"ג רבי ישראל מאיר שושן שליט"א

הקהילה התורנית אלעד

הננו משתתפים בצער משפחת פרידמן שיחי'

עם פטירת האם מרת רחל לאה פרידמן ע"ה

ונשגור כוס נחומים לידידנו הנכבדים

בעלה רבי ישראל יו"ט פרידמן שליט"א

בנה הרב יעקב חיים פרידמן שליט"א

המקום ידא' לשברכם וינחמכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

יושבים בשעה עד יום ראשון בבוקר ברח' שמעיה 2 אלעד'

כולל תורת משה אהרן

התגבשה קבוצת אברכים איכותית
ללימוד מעמיק ישיבתי במסכת שבת

פרטים בטל 0527604802

רישום בנדירים פלוס עד מוצאי שבת

בכולל עיון ישיבתי (סוגיות)

ניתן לקבל אברכים נוספים לזמן אלו
לפרטים - 0548470441

לכולל אברכים

(מחוץ לעיר)

יש אפשרות להוסיף עוד אברכים -

פרטים בטלפון 052-7639849

כולל ליטאי באלעד

מקבל אברכים לאלול

0527618939

imdl00435@gmail.com

בכולל גבוה להוראה

הלכה למעשה בעיון

התפנה מקום,

לפרטים - 0527608457

לשכת רב העיר בראשות המרא דאתרא
שלמה זלמן גרוסמן שליט"א
המרכז: ר' טרפון אלעד 48900 טלפון: 9369453 פקס: 9369453

מענה רפואה והלכה
בערב תשעה באב

הננו להודיע כי יתקיים
מענה לשאלות בענייני הצום

ע"י רבני בית ההוראה בראשות

המרא דאתרא שליט"א

בשיתוף רופאים מומחים מטעם קופ"ח מאוחדת

ביום חמישי ו' אב | בין השעות 17:00 - 20:00

בבית ההוראה רח' ר' טרפון 2

9-03-9096571

קו פתוח לשאלות בהלכה
בתשעה באב

כמו"כ הננו להודיע לציבור הרחב על מענה טלפוני

לשאלות דחופות כלליות ובענייני הצום

בערב תשעה באב וביום תשעה באב

במשך כל שעות היום

9-03-9096571

יה"ר שיבנה בית המקדש במהרה בימינו